

TÄHEKE

ISSN 0134-2266

1988

4

Pildistanud HARALD LEPPIKSON

Siis, kui praegused vanaemad-vanaisad väiksed olid, ilmus Eestimaal ajakiri «Laste Rõõm». Pisut enam kui viiskümmend aastat tagasi avaldas ajakiri pildikese taluõuest ja kutsus lapsi selle järgi luuletust või jutukest kirjutama. Järgmistes ajakirjanumbrites trükiti paremad tööd ära, sealhulgas ka luuletus, mis algas nii:

Lauda ääres, seal kasvas üks mari.
Äkitselt möödus sealt pardikari,
lehm seal kelmikalt heinu naris,
kits aga mögises, määgis ja päris:
Miks siis siin üksinda väikene mari!
Neid võiks ju olla siin terve kari.

Nendest ridadest ei oleks nüüd mõtet rääkida, kui poleks kahte seika, mis need oluliseks teeb. Esiteks: siin on tegu esimese Eno Raua trükki läinud kirjutisega. Teiseks: luuletuse alla oli kirjutatud Eno Sammalhabe. «Laste Rõõmu» kõik kirjasaatjad mõtlesid endale varjunimed. Just kaheksa aastaseks saav väike luuletaja oli võtnud oma varjunimeks Eno Sammalhabe. Nüüd teavad Sammalhabet kõik lapsed. Teavad kui naksitralli, kelle habemes kasvavad metsamarjad ja taskutes armastavad puhata rästikud. Armas Eno Raud, küsis «Täheke» toimetus hiljuti kirjanikult. Naksitrall Sammalhabe nimi, tuleb välja, on pärit sinu lapsepõlvest. Aga kuidas on teiste naksitrallidega, Kingpoole ja Muhviga? Kas ka nemad on jõudnud kirjandusse sinu lapsea mängudemaalt? Ei, vastas Eno Raud. Kingpoole ja Muhvi mõtles ta välja siis, kui hakkas naksitrallidest kirjutama. See pilt on võetud veebruarikuus Eno Raua juubeli tähistamisel. Eno Raud on siin koos oma abikaasa, kirjanik Aino Pervikuga.

Lööke ja part

ENO RAUD

LÖÖRITADES LENDAS LÖÖKE ÜLE JÕE. TA MÄRKAS PARTI
ALL JÖES UJUMAS JA HÜUDIS PARDILE:

«MA LENDASIN ÜLE JÕE! MA LENDASIN ÜLE JÕE! NÜÜD
TUNNEN MA JÕGE LÄBI JA LÖHKI!»

PART OLI AGA KUULDUST NIIVÖRD EHMUNUD, ET TA

ÄHMIGA ISEGI NOKA VAHEL SIPLEVA KALA LAHTI LAS-
KIS.

«MÖTELDA!» PRÄÄKSUS TA PAHASELT LÖÖKESELE VASTU.
«AH LENDASID ÜLE JÕE! AGA MINA E L A N JÖES. NII VEE
PEAL KUI VEE ALL OLEN MA KOGU JÕE RISTI JA PÕIKI LÄBI
UJUNUD. NING OMETI EI VÕI MA ÕELDA, ET MA JÕGE
LÄBI JA LÖHKI TUNNEKSIN!»

LÖÖKESEL HAKKAS PIINLIK. NÜÜD TA EI LÖÖRITANUD
ENAM SELLEST, KUI HÄSTI TA JÕGE TUNNEB, VAID LÖÖRI-
TAS SINISEST TAEVAST JA ROHELISEST MAAST JA KULD-
KOLLASEST PÄIKESEST KESET SINIST TAEVAST. NING LÖ-
PUKS LASKUS TA ALLA MAAPINNALE JA TEGI SINNA PESA.

Minu isa on kunstnik

7-aastase Märt Lauksiga ajas juttu LEELO TUNGAL

Pildistanud JAAN TAMMSAAR

Emä ütleb, et meie isal on üheksa ametit. Ega me neid küll kunagi kokku ole lugenud, aga tegemist on tal küll hirmus palju. Ta joonistab naljapilte suurte inimeste ajalehtedele ja ajakirjadele, maalib kalendreid, kavalehti ja plakateid, mõtleb välja nukke nukuteatrile. Mõned lapsed arvavad, et teatris mängivaid nukke saab poest osta, aga kes nii sugust poodi näinud on. Inimestega on niiviisi, et enne nad sünnivad ja pärast tehakse neist pilte. Teatrinukkudega on hoopis vastupidi: kõigepealt mõtleb isa tükk aega, mis nägu peaks olema koeraiasa või kasside perepea, ja seejärel teeb ta neist mitu pilti. Ise ütleb ta selle kohta, et joonistab tegelasi lahti. Vahel olen minagi aidanud nukke lahti joonistada, kuigi mulle meeldib rohkem autodega tegelda. Nojah, üks pikapeale ole isagi natuke minu moodi läinud: mudelautosid, mida me koos koguma hakkasime, on meil juba saja ringis. Isa lubab siis, kui ta rikkaks saab, osta päris auto, selle uue «Okaa», mida alles tootma hakati. Emä arvab, et siis on isal ka kümnes amet olemas.

Jah, aga isa on ka auto-nukke välja mõelnud. Need tükid, kus autodega mängitakse — «Tänavatund» ja «Vusserdused kooliteel» — meeldivad mulle kõige rohkem. Lavastuses «Meie majas» on üks maru nukku, kes paistab pooleldi inimene, pooleldi masin ja ta nimi on Kuri Ehitaja. Tänaval ma sellist veel pole näinud. Igal lavastusel on isemoodi nukud ja dekoratsioonid. Isa ütleb, et ta on välja mõelnud juba üle kahesaja nuku. Üksi ta neid valmis teha ei saa — töö juures on tal abiks puusepad, skulptor ja õmblejad —

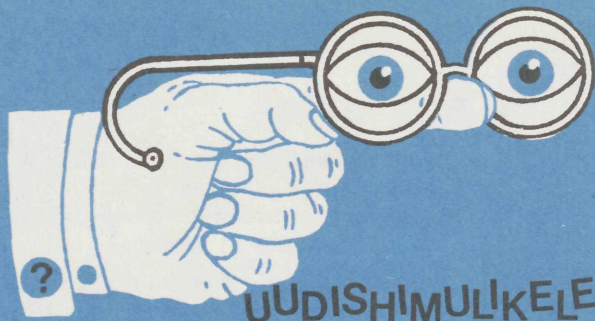
terve töökojatis rahvast. Olen ka nukutöökojas käinud ja seal ühe laeva ja auto valmis meisterdanud, aga neid lavale ei võetud.

Hakkasin nukuteatris käima kolmeaastaselt. Ega pisematel lastel sobigi teatrisse minna. Isa kujundatud lavastustest pole ma näinud ainult täiskasvanutele mõeldud «Romeot ja Juliat». Peale autotükkide meeldivad mulle veel «Nagu kass ja koer», «Priidu viiul» ning «Lumehelbete kool». Ka «Pessi ja Illusia» ja «Mägramängu» kavalehel seisab «Kujundanud Rein Lauks», kuid need näidendid on mõeldud suurematele lastele.

Iga nukku saab tavaliselt mängida ainult ühes lavastuses. Kuid kord, kui teatris oli väga kiire aeg, tegi isa ühe vana kulunud ahvi ümber vareseks, nii et keegi ei saanud arugi, mis kohal see nukku oli enne töötanud.

Isa kutsutakse Soomessegi nukke välja mõtlema, aga tal pole aega passipilte teha. Ma küll joonistasin isale kaksteist passipilti, aga ega need vist kõlba. Mõnel pildil on isa kinniste silmadega ja mõnel pildil pole ta üldse enda nägu.

Et kas mina ka tahan kunstnikuks saada? Vahel tahan küll, eriti auto-kunstnikuks. Aga teinekord mõtlen, et oleks põnev ka laevu ehitada, uus «Georg Ots» on mul mudelina juba valmis. Tuletõrjuja amet oleks ka tore... Aga kui «Vusserdused kooliteel» püsib kavas seni, kui suureks saan, hakkan hoopis nukunäitlejaks. Siis ei saa keegi teine selle uhke kiirabiautoga mängida. Kui mul nüüd esimene klass läbi saab, eks siis paistab.

UUDISHIMULIKELE

MISSUGUNE LOOM ON ELANUD KÕIGE VANEMAKS!

Kontrollitud andmetel on selleks Mauritiuse saartel inimeste hoole all elanud merikilpkonn, kes tapeti (eksikombel) 152 aastat vanusena. Andmete järgi, mida ei ole võimalik kontrollida, on merikilpkonnad elanud aga kuni 200 aastat vanaks.

Imetajatest on kõige pikema elueaga inimene. Kõige kauem elanud inimese vanuseks on registreeritud 119 aastat. Pikk iga on ka elevantidel. Aafrika elevant Modoc elas näiteks 78 aasta vanuseks.

KUS ASUTATI ESIMENE TULETÖRJESALK MAAILMAS!

Austria pealinnas Viinis. Paar aastat tagasi, 1986. aastal, tähistas Viini tuletõrjeteenistus oma 300. juubelit. See on kõige vanem elukutseline tuletõrjajate salk maailmas. Algul oli salgas 4 tuletõrjajat, praegu on ligi 500.

Illustreerinud AARNE VASAR

MALLE ALEKSIUS

Ti

Ene istus köögis ja vaatas, kuidas ema mune praeb. Ta mõtles valgest puudlist. Ene tahtis nimelt endale koera. Koer ajab karvu, oli ema talle öelnud. Ene oleks leppinud ka kassiga. Kassipoeg on armas, aga täiskasvanuna saab temast lihtsalt üks pulstunud hulgas, oli isa teadnud. Enele oleks ju aidanud hamstristki, aga too pidi jälle hirmsasti haisema. Kilpkonn elab saja-aastaseks ja kes teab, kas neljakümneaastane Ene enam tema eest hoolitseda viitsibki. Isa arvas, et tuleks osta akvaarium, aga see mõte Enele ei meeldinud. Kaladele ei saa ju pai teha. Tüdruk vaatas ema söögitegemist. Praemuna lõhn meenutas talle äkki üht vana postkaarti. Kaardile olid joonistatud munakoored ja koorte vahel istus kollane

sulekera.

«Ema, kust saab selliseid mune, millest tibupoeg välja tuleb?» tahtis tüdruk teada.

Ema seletas, et tavaline muna — selline, nagu ta just äsja oli pannile löönud — on kanaema all soojas. Kana haub seda seni, kuni tunneb, et koor hakkab pragunema. Siis aitab ta tibu koore katki toksida.

Isa, kes on maailmas kõige targem, oli ukse peal ema juttu kuulanud. Ta arvas, et ega tänapäeval asi nii käi. Muna pannakse inkubaatorisse. Seal on täpselt sama soe kui kana all ja tibu haub välja hoopis masin nimega inkubaator.

«Missugune on inkubaator?» oli Ene asjast väga huvitatud.

bu

Isa ütles, et tema ise küll näinud pole, aga see peaks olema kast, mis on seest parajalt soe.

Pärast sööki, kui nõud olid pestud, jäi Ene kööki kõõluma. Ta kuulis, kuidas toas teler mängima pandi. Nüüd läks ta külmutuskapi juurde, valis sealt kõige suurema muna ja pani selle kaugele praeahju. Praeahi on ju ehtne inkubaator! Ene teadis, et öö hakul teeb ema alati pliidi alla tule, siis peaks ahjus just kanaemaalune soojus olema. Tüdruk lootis, et hommikuks on tibu enda munakoorest läbi koksunud. Kui tibupoeg kord juba nende koju on ilmunud, ega teda välja visata, oli Ene veendunud.

Hommikul ärkas Ene ema hüüdmise peale:

«Tõuse ruttu üles, tibupoeg lendas aknast välja!» Ene oli kibekähku püsti ja tormas akna juurde.

«Lendas välja? Kas sa siis ei võinud ta järele vaadata?» oli tüdruk hingepõhjani solvunud.

Ene jooksis öösärgiväel õue, aga tibu ei olnud näha. Ta ei võinud kuigi kaugele lennata, tähendab, pidi otsima. Isa, kes on alati kõige targem, tuli Ene juurde ja sosistas talle: «Ära emale ütle, aga see muna, mille sa praeahju panid, läks tegelikult kuumuse käes praksuga katki. Ahjus pole kunagi täpselt sellist soojust nagu tibupoja jaoks vajalik. Las ema arvab pealegi, et munast koorus tibu ja ta lendas aknast välja.»

«Olgu, ma siis ei ütle,» lubas Ene.

KAS KUSKIL ON PÜSTITATUD AUSAMMAS SEALE?

On küll. Inglismaal Plymouthi linna lähedal. Siin elas üks krahvinna, kelle lemmikloom oli siga nimega Cupido (Vana-Rooma armastusjumala nimi). Cupidole oli ehitatud omaette majake. Kui perenaine sõitis tõllaga pealinna Londoni, reisis Cupido koos temaga. Cupido saatis oma perenaist ka kõikidel jalutus- ja külaskäikudel. Cupido elas kahekümneaastaseks ja ta maeti ülekullatud kirstus. Hauale laskis krahvinna püstitada mälestussamba. Sambale raiuti ka Cupido eluaastad: 1765—1785.

Illustreerinud HILLAR METS

MISSUGUSED LINNUD MUNEVAD KÕIGE SUUREMAID MUNE!

Jaanalinnud, arvavad paljud, ja ega nad eksigi. Jaanalinnu muna kaalub kuni kaks kilogrammi. Kuid asjale võib vaadata ka teisest küljest. Kui lisada küsimusele: oma kehakaaluga võrreldes, siis ei saa jaanalindu enam pidada rekordimeheks. Uus-Meremaal elutseva lennuvõimeetu kiivi muna kaalub umbes neljandiku muneja enda kehakaalust. Jaanalinnu muna kaal moodustab jaanalinnu kaalust vähem kui kaks sajandikku.

Muide, sealsamas Uus-Meremaal elutses 300 aastat tagasi veel tiibadeta lind moa, kellest suurimad olid kuni kolm meetrit kõrged. Nende munad kaalusid koguni kuni seitse kilogrammi.

Illustreerinud MADE BALBAT

Piits ja präänik

TONU SEERO

«VAATA, ET SA VANAI SA ASJU EI PUUTU!» HOIATAS EMA TAAVIT ENNE VANAI SA JUURDE MINEKUT. «TAL ON IGASUGUSEID VANAAEGSEID ASJU, MIS PUUDUTADES VÖIVAD PURUKS MINNA. JA ARVESTA SELLEGA, ET VANAI SA ISE ON KAH VANAAEGNE MEES, KASVATAB LAPSI NII PIITSA KUI PRÄÄNIKUGA.»

«MIS ASJAD NEED PIITS JA PRÄÄNIK ON!» KÜSIS TAAVI.

«PIITS ON UMBES NAGU RIHM. SELLEGA KARISTATI,» SELETAS ISA.

«PRÄÄNIK ON UMBES NAGU KÜPSIS. SEE

KÄIS KIITMISEGA KOOS,» SELETAS EMA. TAAVI SAI NÜÜD ENAM-VÄHEM ARU. VANAI SA JUURES KÜSIS TA PIITSA JA PRÄÄNIKUT KA. VANAI SA OTSISKI KUMMUTIST ÜHE VANAAEGSE PIITSA JA VANAAEGSE PRÄÄNIKU VÄLJA. POISS IMETLES LÄIKIVAT PIITSA JA NÄHVAS SELLEGA ENDALE VASTU SÄÄRI. «AI!» KILJATAS TA, SEST HOOP TULI TÄITSA VALUS. TAAVI PANI PIITSA KÕRYALE JA PROOVIS PRÄÄNIKUT HAMMUSTADA. «AI!» KILJATAS TA, SEST PRÄÄNIK OLI KIVIKÖVA. «KÜLL OLI VANASTI IKKA RASKE ELU,» OHKAS TA. «PIITS OLI NII VALUS JA PRÄÄNIK NII KÖVA.»

Segadus

Majja tuli Segadus, päris korralagedus. Kassid rullikuuri toppis, koerad peitis ära kappi. Pardi sukka nõeluma pani, pidi jahu sõeluma hani. Vaeva nägi vanaema, kui ruttas päästma kanaema, kes pardi kombel suures panges sulistas kui lumehanges. Madu taigna ära sõi, aga hundid tantsu löid. Siis tuli aga Kord ja korra majja tegi: kassid piima lakkuma pani, oma ameti jälle sai hani, koerad maja valvasid, maod, nagu ikka, salvasid, vanaema sukka kodus, kanaema õrrel tudus, susi hoopis pardi ära sõi ja meie lugu läbi sai.

MERLE VEESALU, Valtu 8-kl. Kooli IV klassi õpilane

Kaks nohu

Kord läks üks väikene nohu otsemat teed sohu.

Ta mõtles: «Keda ma nohusse panen? Kas koerad või kassid? Siimud või Sassid?»

Siis tuli sinna samasse sohu veel üks teine nohu.

Ta küsis: «Mis sina siin teed?»

Kuid väikene nohu ei vastanud a-d ega b-d.

Siis teine nohu läks viha täis ja koletu prahvakas käis, ning väikesele nohule näis, et maa on nohusid täis!

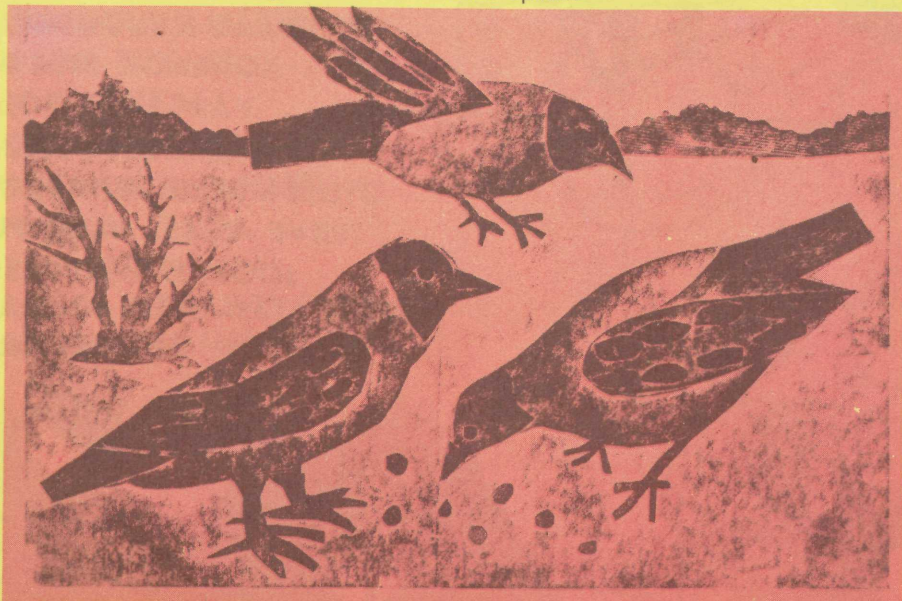
ANNI KALM, Tallinna 55. Keskkooli IIIa klassi õpilane

Sõitsin lambaga ja pärast oinaga

Mul on kodus tore pehme lammas, oinas ka. Otsustasin veidi lambaga sõitu proovida. Istusin lamba selga. Lammas ajas silmad punni, aga hakkas siiski jooksuma. Sõit läks väga kiireks. Kartsin, et kukun maha. Ei kukunud. Lammas jäi seisma. Tal läks vist kõht tühjaks, ei jõudnud sugugi enam joosta. Andsin talle veidi heina süüa. Ikka ei jõudnud lammas edasi minna. Proovisin sõita hoopis oinaga. Kuid oinas hakkas puksima. Sõit lõppes kurvalt: sain endale muhu otsaette. Ma ei uskunud, et mu oinas nii perutaja on.

ANNELI ALEKSEJEV, Valgu 8-kl. Kooli II klassi õpilane

«Varesed» — joonistanud HENRIK RAJARI Pärnu IX 8-kl. Koolist

Pistis plehku

Elasid kord kaks varesepoega. Nad olid väga laisad ja rumalad. Ei osanud vihmaussigi kinni krabada ega nahka pista. Ega varesepojad polnudki vihmaussi näinud. Veel vähem söönud. Kuid ühel päeval roomas üks vihmauss neist mööda. Varesepojad hakkasid arutama, kas ikka maksab seda võtta ja ära süüa või mitte. Selle ajaga, kui varesepojad arutasid, oli uss aga ammugi oma teed läinud.

OLIVIA PEENEMA, Tallinna 44. Keskkooli IIIb klassi õpilane

REINHOLD KAMSEN kirjutas lastele luuletusi ja lühipalu siis, kui vanaemad-vanaisad koolis käisid. Tänaesse päeva on tema töödest jõudnud eeskätt luuletused, millele heliloojad on viisid loonud. Röömsat «Küll on kena kelguga» oskavad ju peaaegu kõik eesti lapsed.

«Ootajad» on võetud viiskümmend aastat tagasi ilmunud lugemikust «Esimesed vaod».

Ootajad

REINHOLD KAMSEN

**TII, TII TIHANE,
VAA, VAA VARBLANE:
TOA TAGA TUISUPILL,
VÄLJAL VEEREB VALGE VILL!**

**TII, TII TIHANE,
VAA, VAA VARBLANE:
VÄLJAD, LUHAD LUMERÜÜS,
KÜLL ON KARE KÜLMAKÜÜS!**

**TII, TII TIHANE,
VAA, VAA VARBLANE:
KOLMEKESI OOTAME,
MILLAL TULEB KEVADE!**

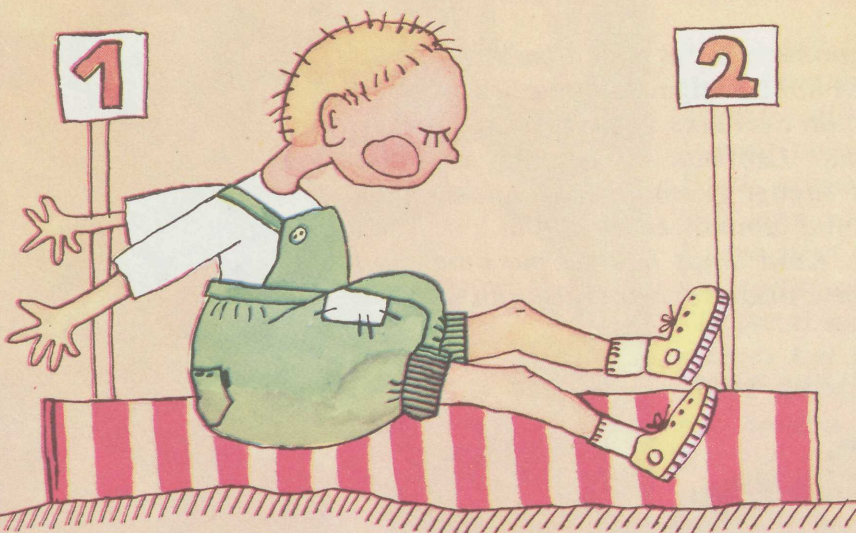
TULEVIKUPLAANID

MARIO KIVISTIK

KUI MA SUUREKS SAAN,
HAKKAN — TEATE, KELLEKS?
MUL ON KINDEL PLAAN
SAADA SELLEKS... SELLEKS...
SELLEKS... SELLEKS... AH,
JUBA MEELEST MINNA LASIN...
POLE VIGA, SAAN KORD KAH,
KUIGI, KELLEKS, UNUSTASIN!

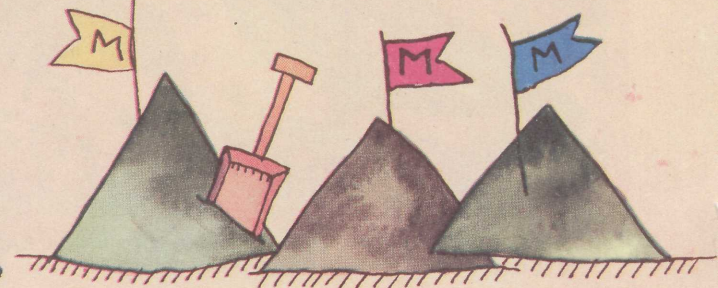
Illustreerinud ANU KALM

KUIDAS MA KAUGUSHÜPPES

MARIO

MÕNI HÜPPAB KÕRGUST JA
MINA VARGSI LÄBI
PIILUN NÜÜD SIIN OM
KUIDAS MUUDKUI HÜPP
TURTSUN TASA PIHKU, K
JÄLLE AJAB MAHA KU
MUIGAN LAIA SUUGA, KUI
KES SAAB KAUGUSHÜPPES
KORRAGA MUL KEEGI
VAATAN ÜLE ÕLA —
VÕIMLEMISE ÕPETAJA —
ÜTLEB MULLE: «SINU KORD N
TERVE KASSA MUL PUBLIK
JOOSTES HÜPPEKS HOO
PINGUTAN, KUIS SUUDAN...
TULEMUS ON MEETER SEIT

MULLAMUTI ABI

KAI VASAMÄE

JÜRI ISTUS KIRJUTUSLAUA TAHA JA OHKAS.
AVAS KIRJATEHNIKA VIHIKU NING OHKAS.
VÕTTIS SULEPEA NING OHKAS JÄLLE.

«MIS MUREKS!» KÜSIS EMA SILMI ÕMBLUS-
TÖÖLT TÖSTES.

«MA PEAN KIRJUTAMA M-TÄHTE,» VASTAS
JÜRI. «MA PEAN KIRJUTAMA SUURI JA VÄI-
KESEID M-TÄHTI, AGA KOLE IGAV ON
KOGU AEG ÜHTE JA SAMA KIRJUTADA...»

«KIRJUTA SIIS M-TÄHEGA SÖNU,» ANDIS
EMA NÕU, «HARJUTAD TEISTE TÄHTEDE KIR-
JUTAMIST KA.»

VEIDI AEGA KOSTIS LAUA TAGANT TÖÖKAT
NOHINAT. SIIS KUULDUS UUS OHE.

«ROHKEM SÖNU EI TULE MEELDE,» VASTAS
JÜRI EMA KÜSIVALE PILGULE.

«KUULA, MIS MUL ON: MÕMMI, MEMM,
EMA, MARJU, MINA, MATEMAATIKA.»

«OOT-OOT,» SÖNAS EMA, «MA PEAN VIST
SULLE APPI TULEMA. OLE HEA POISS JA TOO
NIIKAUA POEST PIIMA.»

mmm

mõmmi

ema

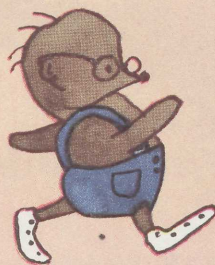
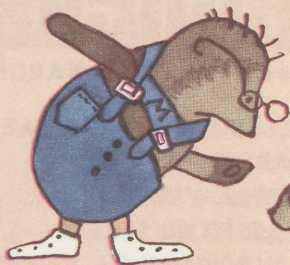
memm

Marju

AUGUST HÜPPASIN

KIVISTIK

MÕNI HÜPPAB KAUGUST.
HÜPPASIN AIAAUGUST,
KÄTE PLANGU TAGA,
KÄEVAD KÕIK ÕHINAGA.
KÕIKI KLASSIVANEM MATI
KÄRVALT TINISEVA LATI.
KÄÄN PINGINAABER PEETRIT,
KÄIRJA ALLA KOLME MEETRI.
KÄKINNI SASIB TUKAST,
KÄRÜÜD ON ASI HUKAS!
KÄRIMEKS ON TAL AUGUST —
KÄRÜÜD HÜPATA ON KAUGUST!»
KÄRUKS ON SELJA TAGA...
KÄRUGU VÖTAN NOHINAGA,
KÄRÜVÖTAKS SEDA NAERVAT PEETRIT!
KÄRÜSEKÜMMEND SENTIMEETRIT...

KUI JÜRI MÕNE AJA PÄRAST POEST PII-
MAGA KOJU JÕUDIS, LEBAS TEMA LAUAL
TÄISKIRJUTATUD PABERILEHT. JÜRI LUGES
SELLE LÄBI, MUHELES JA ASUS KRIBINAL-
KRABINAL ÜMBER KIRJUTAMA.

MULLAMUTT MUHK.

MULLAMUTT MUHK MÜTTAS MEHISELT MU-

RUL. MEISTERDAS MAAPINNALE MUSTI
MÜGARIKKE — MUTIMULLAHUNNIKUID.
MÄRKAS MUHK MARDIKAT. MATSTI! MAAN-
DUS MUHU MUTIKÄPP MARDIKAL. MULLA-
MUTT MUHK MUGIS MATSUTADES MARDI-
KAT. MARDIKAS MEELDIS MUHULE — MAIT-
SES MÖNUS. MARDIKAS MUGITUD, MÖTLES
MUTIONU MUHK MÖNUSALT MAGADA.
MUHK MÜDISTAS MÖÖDA MUTIKÄIKU MA-

GAMISURGU. MUTT MAANDUS MAGAMIS-
MATIL, MAALUTAS MUGAVALT. MÕNE MI-
NUTI MÖÖDUDES MAGAS MULLAMUTT
MUHK MUHEDALT. MURUPLATSIL MANAS
MEES MÖRULT MUHU MEHIST MULLATÖÖD.

KUI JÜRI TÖÖ LÕPETAS, OLI TAL M-TÄHE
KIRJUTAMINE SELGE MIS SELGE.

mina

~~matematika~~

matemaatika

mmm

TRALLITUND

MARIO KIVISTIK

KASVATAME TIRITAMME,
VAAT KUS ALLES TAMM!
KÄTEL SOORITAME SAMME,
KUNI LÕPEB RAMM.

LASEME KA KUKERPALLI,
VAAT KUS TORE PALL!
KESET ARGIPÄEVA HALLI
VÕIMLAS KESTAB TRALL.

Jutuveski

ROBI VAIDLO

Elas kord mölder nimega Kelder. Mehele meeldis hirmsasti jahvatada. Küll jahvatas ta rukist, küll nisu, küll kaera, küll otra. Kui vili otsa lõppes, ega sellepärast veel veskit seisma pandud. Siis jahvatas mölder Kelder juttu. Lasi jutuotsa ülevalt kolusse ja käskis veskisellil all kuulata, kuidas jutt jookseb. Jutujahvatajaks teda ümbruskonnas kutsutigi. Öeldi: ah, see mölder Kelder sealt jutuveskist, see jutujahvataja.

Ega sellest midagi hullu poleks tulnud, kui veskisellil poleks mitu puudust küljes olnud. Esiteks oli ta ohmu, teiseks kõva kuulmisega ja kolmandaks kole lobeda suuga. Ei mõelnud mees ise

midagi, kuulis tüki teisiti kui kõneldud, aga kõik, mis kõrv vähegi kinni püüdis, selle suu samas edasi pätras.

Mölder Kelder ütles, et varsti on õhtu, aga sell kuulis, et möldriisand arstib kõhtu. Mölder kurtis, et tal valutab hammas, aga sell sai aru, et kuskil jalutab lammas. Mölder maitses jahu ja oietas, et see olevat koirohust mõrkjas. Sell rääkis edasi, et jahukoi rohminud kõrkjas.

Ja aina imelikumad jutud ümberkaudu liikuma läksid. Mölder käis õemehel külas ja sõi seal jänesekapsasuppi. Varsti oli kõigil teada, et jänes jooksnud möldriisanda külavahel uppi. Mölder hoiatas, et ärgu jäetagu koeri ainult laste hooleks, veskisell seletas laialt, et lapsed tegevat koeri pooleks.

Uskus, kes uskus, kahtles, kes kahtles, aga edasi neid jutte räägiti. Mölder võttis naise, temale väga kalli, imeilusa, välimuselt lausa ebamaise. Aga sell sai niimoodi aru, et naisel tulnud suurest kal-

Väga kirjaniku MASSILI BIRJUKOVI

ameerl JAAN RANNAP

Osalised: Karupoeg IVAŠKA ja KARUEMA

IVAŠKA
(lontsib lauldes lavale):

KARUEMA:

IVAŠKA:

KARUEMA:

IVAŠKA:

KARUEMA:

IVAŠKA (ebalevalt):

KARUEMA:

OH, KOOLIAEG, OH, KOOLIAEG
MILLAL LÄBI OLED!

MILLAL METSA VISATA
VÕIB PLIIATSID JA SULED!

AHAA... IVAŠKA. JUBA KOOLIST TAGASI.
KUIDAS SUL SIIS TÄNA LÄKS!

LÄKS KAH. MUIDU POLNUD VIGAGI,
AINULT VAHETUNDE OLII VÄHE.

KAS KÜSITI?

KÜSITI IKKA. KÕIKI KÜSITI. ÕPETAJAD EI
OSKAGI MUUD KUI KÜSIDA.

NO-NOH... JA MIS HINDE SA SAID!
SELLE... SELLESAMA... TEAD KÜLL...

MI-IS! KAS PUUDULIKU!

Milleks pead

listamisest kaeta peale paise. Kohe jutt lahti, et mölder Kelder ei viitsivat ennast pesta. Kallistab naist mustade kätega. Seda usuti juba rohkem, sest möldri käed on alati jahutolmust valged. Mine sa näe sinna alla, on need pestud või pesemata. Ja kui läks liikvele liivalugu, võtsid seda juba üsna paljud tõe pähe. Mölder Kelder oli teatanud, et varsti paneb ta veski seisma, temal enam jõudu ei jätku ja veski ka vanä, kiskuvat kiiva. Aga sell kuulis ja rääkis edasi, et varsti ei jätkuvat enam liiva!

Liiva on aga igas peres alati mõnijaõu tarvis. Inimesed hakkasid tagavaraks koguma. Mida suuremad keerud liivalõppemise jutt peale võttis, seda ägedamalt. Liiva veeti õuedele, kärutati kuhjadesse, kallati keldriauku. Et oleks võtta, kui otsa saab.

Kavalamad kasutasid olukorra ära ja hakkasid äritsema. Kes lisas liivale vett, et lastel kergem kooke vormida, kes mett, et suhu sattudes tunduks magusam. Kes suskis liiva sisse pisikesi kive, et

paistaks kruusa moodi, pakkis kirjusse kilekotti ja viis müügile komisjonipoodi. Keegi nupumees kuulutas koguni ajalehes, et temal olla müüa kaks autokoormat ennesõjaegset liiva!

Mölder Kelder imestas väga inimeste sellise rumaluse üle ja pahandas veskikolusse, et liivamäruli jutu uskujad olevat lihtsalt lollid. Samas kohe jutt lahti, et liivakogujaile tehtavat protokollid. Otsekohe läks teistpidine transvaal käima. Liiva hakati laiali loopima, kaugemale kühveldama, õuedest minema kärutama, autodega eemale vedama. Pühiti-nühiti luudadega, et kuskile ei jääks liivateragi.

Nii lõppes liivalugu. Aga ega sellepärast jutuveski seisma pole jäänud. Jahvatab endise hooga edasi. Ainult et mölder Kelder nüüd ka ise juba hoiatab, et enne kui midagi uskuma ja edasi rääkima hakata, enne tuleb ikka endal natuke mõelda. On jutt ikka õige, või lihtsalt kuulujutuks jahvatatud loba.

Illustreerinud HILLAR METS

on vaja

(pisipala nukulavale)

- IVAŠKA: EE... NOJAH.
 KARUEMA: HELDE AEG! NO MIS SEE OMETI OLGU! JÄLLE PUUDULIK! JÄLLE KAKS!
 IVAŠKA: JÄLLE JAH.
 KARUEMA: MIS ASJA SEE OMETI TÄHENDAB! KAS SUL SIIS PEAD EI OLE!
 IVAŠKA: KUIDAS EI OLE! [Koputab käpaga vastu pead].
 KARUEMA: ON KÜLL. KENA KÕVA PEA.
 IVAŠKA: VÕI ON! AGA ISE TOOD KOGU AEG KAHTESID KOJU. KUI SUL PEA ON, MILLEKS SA TEDA SIIS TARVITAD!
 KARUEMA: KUIDAS MILLEKS! PALLI VÄRAVASSE LÕOMISEKS! [Viskab palli õhku, poksab peaga] PÖMM!

OHAKAD, KARUOHAKAD, TAKJAD

Tuliohakas.

Ohakate, karuohakate ja takjate jaoks ei ole vaja kaitsealasid luua. Neid jätkub kõikjale. Mida mahajäetum koht, seda enam on seal suurte ja tugevate ogadega karuohakaid ning suurte karedate lehtedega takjaid.

Kõik need taimed on korvõielised nagu karikakrad ja härjasilmadki. Ainult õisikud on neil veidi erinevad. Ohakate, karuohakate ja takjate õisikutel ei ole korvi äärtel ringina keelõisi. On vaid tihedalt punaste või lillade putkõitega täidetud õiekorvid. Ainult seaohaka korvõisikud on valkjaskollased. Peale ereda värvuse on õitel putukate ligimeelitamiseks veel mesimagus lõhn. See tuleb õiepõhjas asuvatest meenäärmetest. Mett otsides määrivad putkad oma keha taime isasõite tolmuga ning uutelt õitelt lisa saama minnes pillavad nad selle emasõite emakasuudmele. Nüüd hakkavad emasõites arenema seemned.

Kui seemned on valminud, peavad need emastaimedest kaugemale

Pöldohakas. Pildistanud LAIMI TRUUS

pääsema ja iseseisvat elu elama hakkama. Ohakate ja karuohakate seemned levivad tuule abil. Et tuul neid kaugemale kannaks, on neil olemas abivahendid — lendkarvad. Kui seemned pole veel õisikust välja lennanud, näeb õisik välja nagu villakorv. Kõik seemned ei leia sobivat kasvukohta. Mõni jääb pidama puuvõrassa, mõni satub asfaldile ja mõne viib tuul hoopis vette. Takjatel on teistsugune levimistaktika. Kui seemned valmis, tuleb terve korvõisik, mida kõik lapsed tunnevad takjanupuna, taime küljest ära. Takjanupu kattelتهde otsas on konksud. Nendega nad jäävad mööduvate loomade karvade külge ja lasevad endid niimoodi uutesse kasvukohtadesse kanda. Küllap on takjanuppe täis olnud sinugi püksisääred või oled nendega koguni sõpra loopinud. Mõnikord võib karjamaal lamba villa sisse jäänud takjanupu konksus otsaga kattelتهti olla veel kampsunigi sees.

Ohakad, karuohakad ja takjad on väga tülikad umbrohud. Neil on kii-

Takjas. Pildistanud HENDRIK RELVE

rekasvulised sügavale ulatuvad juured ning laiad lehed. Sellepärast võtab neist igaüks kasvuruumi, vee ja toitained ära mitmelt aia- ning põllutaimelt. Nad paljunevad kiiresti nii seemnete kui juuretükikestega. Nende sügaval olevaid juuri ei saa kätte. Ikka jääb mõni jupike mulda ja sellest kasvab jälle uus taim.

Ohakatelt, karuohakatelt ja takjatelt saavad toitu paljud putukaliigid ning kodumesilaste kogutud meest saavad inimesedki osa endale. Ohakate lihavaid juuri söövad isukalt metsesad ja koduseadki. Takjas on väga kasulik ravimtaim. Juurtest tehtud teega ravitakse külmetushaigusi. Kui takjajuurte leotisveega pead pesta, saab lahti kõomast ning juuksed hakkavad paremini kasvama. Inimeste meelest on need taimed siiki rohkem tülikad kui kasulikud. Kuid ega maailm ole mõeldud üksnes inimeste jaoks. Ja pealegi ei tea, mida kasulikku võib inimene neist veel enda jaoks avastada.

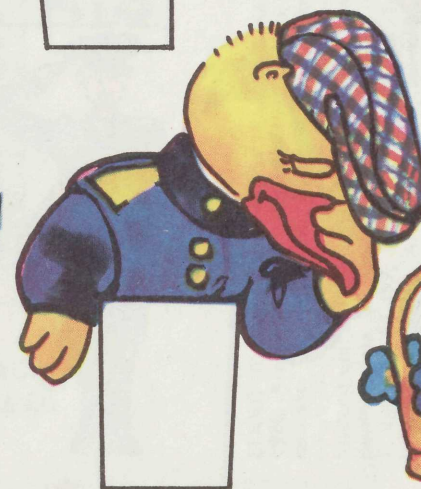
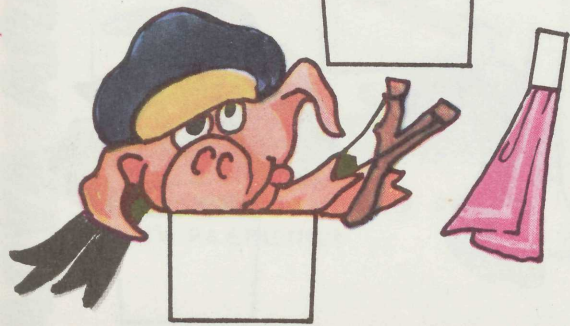
LAIMI TRUUS

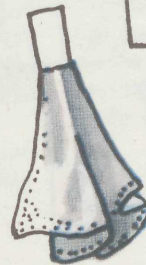
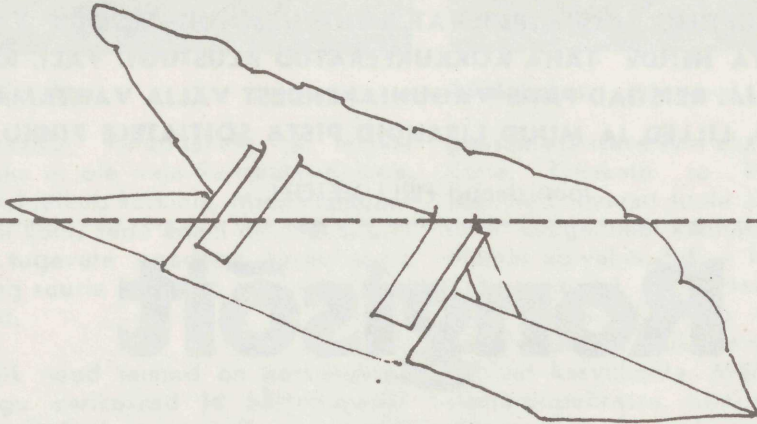
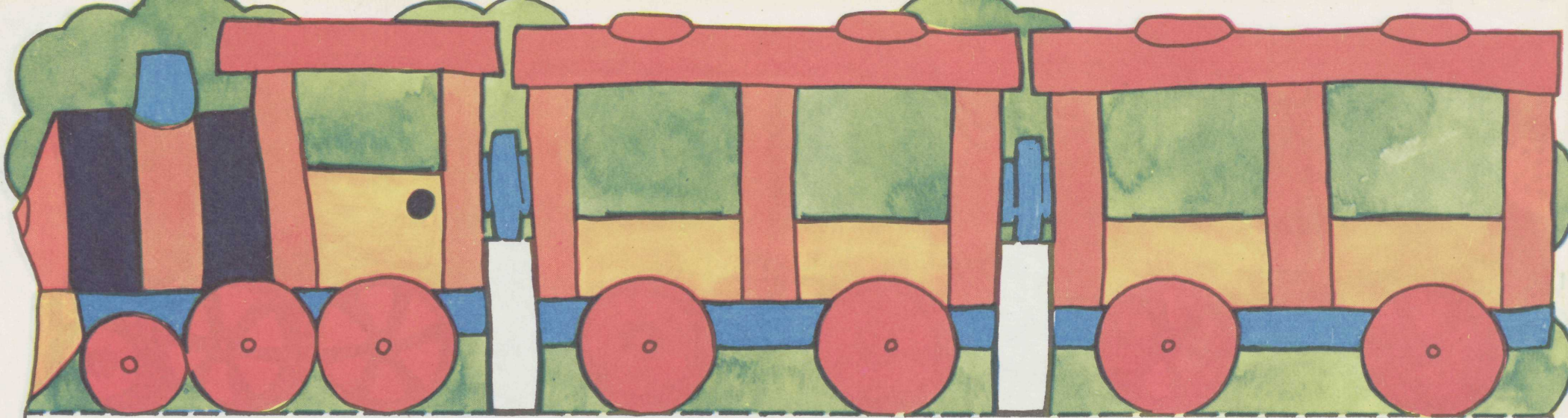

LÕIKA RONG JA SELLE ALLA JOONISTATUD ALUSTUGI MUSTA PIDEVAT KONTOURJOONT MÕÖDA VÄLJA. VALGED RIBAD VAGUNITE VAHEL LÕIKA LAHTI, MURRA TAHAPOOLE JA KINNITA NENDE TAHA KOKKUKEEBATUD ALUSTUGI. VALI, KUMMALT LEHEKÜLJELT SULLE REISIJAD ROHKEM MEELDIVAD, JA LÕIKA SIIS VÄLJA. REISIJAD PANE VAGUNIAKENDEST VÄLJA VAATAMA, SELLEKS TEE AKNA ALUMISSE SERVA SISSELÕIGE. KOTID, LILLED JA MUUD LISANDID PISTA SÕITJATELE PIHKU SOOVI JÄRGI.

Joonistanud HELI VEIGEL

Rongisõit

LEIA IGALE NUMBRIGA PILDILE SOBIV PAARILINE!

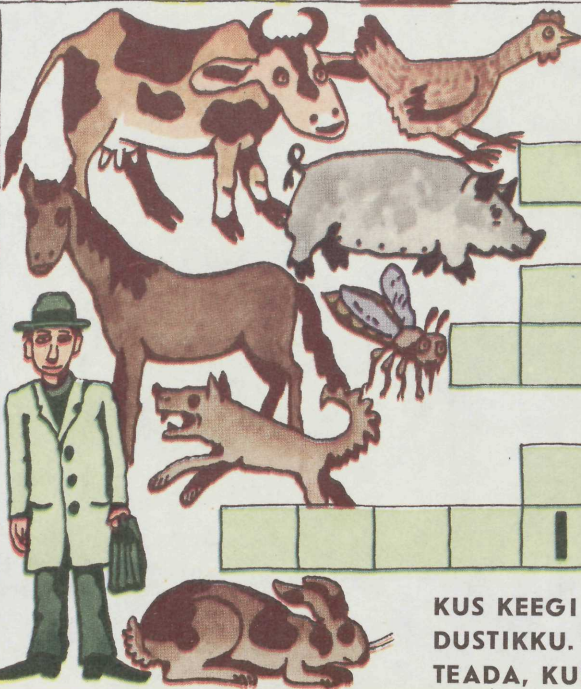

JUSS

SAJAS ON ISIK, LÖÖK, SOHVER, PÖÖRING, TELDER, TROPIKODA, TUULEKADA, TAGAMISTUBA, KASTETUBA, LÖÖGITUBA, PANNITUBA, ILUTUBA ja KÜLALASTETUBA.

KAS TEIE SAATE JUSSI JUTUST ARU! MILLIST SALAKEELE NIPPI JUSS KASUTAB?

KUS KEEGI ELAB! KIRJUTA VASTUSED RUUDUSTIKKU. ÕIGE LAHENDUSE KORRAL SAAD TEADA, KUS SÖDUR ELAB.

Joonistanud KURTI VOOL

Esikaanel PRIIT PÄRNA joonistus «Aprill».

ELKNÜ Keskkomitee ja ENSV Pioneeriorganisatsiooni Nõukogu lastejakiri «Täheke» nr. 4 1988. Ajakiri asutatud jaanuaris 1960. Ilmub kord kuus. EKP Keskkomitee Kirjastus. Toimetuse aadress: Tallinn 200 107, Pärnu mnt. 67-a. Toimetus käsikirju ei tagasta.

Kolleegium: E. Haamer, R. Järvi, E. Mardi, H. Mänd, K. Pajus, H. Rattiste, V. Varriksaar. Telefonid: peatoimetaja E. Mardi 681-495, vastutav sekretär V. Varriksaar 681-497, vanemtoimetaja J. Rannap 681-497, kunstiline toimetaja J. Tammsaar 681-400, toimetaja E. Allikmaa 681-538, tehniline toimetaja A. Lill 681-496, sekretär-masinakirjutaja A. Kuuskemaa 681-400.

Laduda antud 29. 02. 1988. Trükkida antud 21. 03. 1988. Trükiarv 78 000. Otsepaaber nr. 1. 60x90/8. Trükipoognaid 2. Arvestuspoognaid 2,94. Tingvarvitoimiseid 8,0. Tellimise nr. 895. EKP Keskkomitee Kirjastuse trükkikoda, Tallinn 200 090, Pärnu mnt. 67-a.

Детский журнал ЦК ЛКСМ Эстонии и Совета Пионерской организации Эстонской ССР «Тäheke» («Звездочка»). На эстонском языке. Выходит один раз в месяц. Типография Издательства ЦК КП Эстонии, Таллин, 200090, Пярну маantee 67-а. Адрес редакции: ЭССР, Таллин, 200107, Пярну маantee 67-а. Цена 20 коп. Объем 2 печ. листа. Тираж 78 000. Заказ 895.

«Kaevul»
REIN KELPMAN (õli) 1986. a.

Õlimaal

Õlimaal on õlivärvidega maalitud pilt. Õlivärve tehakse erilisest maa sees leiduvast värvimullast ja taimeõlist (tavaliselt linaõli).

Väga vanal ajal, kui pilte tehti koopaseintele, kasutati värvainena punakaspruune ja kollaseid värvimuldasiid, mille hulka segati loomarasva. Tänapäeval nimetatakse nende värvide toone inglispunaseks ja ookriks. Vanas Egiptuses segati värvimulda mesilasevahaga. Vaha sulatati ja siis oli mõnus maalida puule, riidele, marmorile või elevantiluule.

Kuid juba 500 aastat tagasi leiutati värvid, mis on sarnased tänapäeva õlivärvidega. Need olid palju säravamad ja puhtamad kui kõik varem kasutatud värvid. Üldse muutusid maalid kirkamaks ja aja jooksul kujunes õlimaal kõige tähtsamaks kunstitehnikaks. Tänapäeval valmistatakse õlivärve looduslikest ja kunstlikest värvainetest. Maalitakse erilisele riidele — lõuendile, papile või puidule, mis enne krunditakse (kaetakse heleda alusvärviga). Maalimiseks õlivärve vedeldatakse, näiteks tärpentiniga. Õlimaali pintslid on tugevad, jäikade karvadega, kasutatakse ka erilisi labidakesi.

Õlivärvil on palju häid omadusi, pildil saab teha parandusi ja muudatusi. Võib kogu pildi teistmoodi üle maalida. Õlimaal säilib hästi, aja jooksul mõni pilt võib tumeneda.

Tänapäeva eesti noortest kunstnikest on Rein Kelpman osanud oma piltidel välja tuua õlimaali toonirikkust. Ta ei kasuta kirkaid värve, aga vaadake, kui palju erinevaid mahedaid värve leidub tema pildil.